

Preek over Jesaja 60:1-3+19-22 (en Mattheüs 5:1-12)

Gehouden op de laatste zondag van het kerkelijk jaar, 22 november 2020, in de Bergkerk Den Haag
Gemeente van Christus, lieve mensen,

Wij hebben iets met lijstjes. Niet allemaal evenveel en op dezelfde manier, maar bijna ieder mens heeft wel één of meer lijstjes: tegenwoordig koesteren veel kinderen hun sinterklaaslijstjes, bijna jarigen hun verjaardaglijstjes. Over een maand zullen velen aan lijstje met goede voornemens voor het nieuwe jaar begonnen zijn en velen hebben een van voorvreugde warm glooiende lijst van dingen die ze allemaal meteen willen gaan doen als deze corona-crisis eindelijk eens achter de rug is. Mensen diens geheugen al ietsje achteruitgaat (ik spreek uit ervaring), schrijven regelmatig to-do-lijstjes met dingen die nog gedaan moeten worden, of laten vaker dan niet voor vertrek naar de supermarkt hun boodschappenlijstje thuis ergens liggen. En steeds vaker hoor je, dat bejaarden en ernstig zieken een bucket-list hebben geschreven vol dingen die ze voor hun levenseinde nog willen gaan doen. Verder kun je lijstjes maken van de plaatsen en huizen waar je gewoond hebt, van de banen die je hebt gehad of niet, van de plaatsen waar je heen bent geweest voor vakantie, of waar je best eens heen zou willen en ga zo maar door: er is geen einde aan het maken van lijstjes!

Wij hebben vandaag ook een lijst, een lijst van een heel andere soort, de lijst met namen van mensen die het afgelopen jaar overleden zijn. Mensen die ons leven hebben gedeeld, die ons dierbaar waren en met wie we ons blijvend verbonden voelen door familie- of vriendschapsbanden, of doordat ze deel uitmaakten van de gemeenschap van de Bergkerk, van die grote gemeenschap aller gelovigen. Omdat ook zij mensen waren, die net als wij naar God zochten, omdat ook zij verlangden om te leven zoals God het bedoeld heeft.

De mensen die we vandaag gedenken, waren mensen als wij: met een leven dat eindig is, mensen als wij: geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, iets van God was ook in hen aanwezig. Ook zij waren net als wij soms zeer overtuigd, soms een beetje gelovig, soms helemaal niet, Ook zij hadden dromen en idealen, vragen en twijfels, zoals ook wij die kunnen hebben.

Maar de mensen die we vandaag gedenken, zijn vooral mensen die wij pijnlijk missen. Het waren mensen die ons leven hebben gedeeld, die wij heel goed hebben gekend, die ons dierbaar waren en zijn. We zullen hun namen noemen om stil te staan bij hun leven, bij wat zij voor ons en anderen hebben betekend, bij het leven dat ze uit Gods hand mochten ontvangen, om stil te staan bij wat zij bereikt hebben, om stil te staan bij het moment dat we hen moesten laten gaan, het moment dat we hen toe moesten, toe mochten vertrouwen aan God, die bron en zin van leven is. We gedenken hen in dankbaarheid om het goede dat er was, om het feit dat zij een stuk van onze levensweg hebben gedeeld, dat we hen hebben mogen kennen. Maar er is ook plaats voor verdriet om het feit dat zij er niet meer zijn, voor de pijn van het gemis dat wij bij elke herinnering voelen. Ja, er is zelfs plek voor boosheid om wat onuitgesproken en onverzoend is gebleven, om wat er niet was, om wat niet goed was. Al deze gevoelens kunnen er zijn, in dit land van rouw en gemis, waar we terecht in zijn gekomen. En dat voor sommigen nog steeds onwennig, onbekend, onzeker aanvoelt.

En met al die gedachten en gevoelens mogen we dit uur samen zijn, stil zijn, bidden, zingen, luisteren naar woorden uit de bijbel. In dit samenzijn zijn we met elkaar verbonden, met elkaar en met de dierbaren die wij moeten missen. En in die verbondenheid mogen we ons verbonden weten met God, die onnoembare, ongrijpbare en eeuwige die boven alles uit gaat, die grond onder ons bestaan wil zijn, die ons troost en kracht wil geven, opdat wij ons leven, mét verdriet, gemis en dankbaarheid verder kunnen leven.

Zo hopen wij ruimte te scheppen voor alle gevoelens die vandaag ruimte nodig hebben, en reiken wij woorden aan, die aan troost en bemoediging kunnen bijdragen. Zo lazen wij woorden van de profeet Jesaja, woorden van licht in het donker. Deze woorden werden toen en daar gezegd tegen

mensen die de wanhoop nabij waren: ze waren gewelddadig weggevoerd uit hun eigen land en zaten als vreemdelingen ver weg, in een onbekend land, in ballingschap, alles waren ze kwijt, alles was onzeker. Jesaja sprak zijn woorden dus tegen mensen diens situatie tenminste gevoelsmatig zeer op de onze lijkt, nu, te midden van de corona-crisis met haar onwennigheid, onzekerheid en alle angst die zij veroorzaakt.

En de profeet Jesaja mag hen, mag ons in naam van God beloven, dat al dat zal veranderen! Nu lijkt alles donker maar er zal weer licht zijn. Nu lijkt alles verloren, maar er zal weer een nieuw begin komen. Nu zijn er pijn, gemis, onzekerheid, angst en vertwijfeling, maar er zal weer een tijd van vrede en vrijheid, van vertrouwen en vreugde aanbreken. Ja, al deze mooie woorden en beloftes mogen ook onze troost zijn als het leven hopeloos en verdrietig is. Op die woorden mogen ook wij God aanspreken: Geef licht in mijn duister, geef vrede in mijn onrust, geef verbinding in mijn eenzaamheid, geef hoop in mijn wanhoop, schenk dankbaarheid te midden van mijn rouw.

En naast die woorden van Jesaja en de lijst met namen die vandaag zal klinken, lasen wij nog een tweede lijst: Jezus geeft ons vandaag een lijstje van mensen die hij zalig of gelukkig prijst. Gezegd ben je, God is met jou, dat is wat Jezus tegen deze groepen mensen zegt. Daarbij gaat het Jezus hier niet om een aards geluk van grote rijkdom of succes, dit geluk is van een andere orde. Dit is het lijstje van het geluk van het Koninkrijk van God. Die Jezus die daar op de bergtop zijn toespraak begint, stelt geen regels op en eist geen gehoorzaam. Nee, hij maakt grote complimenten, hij prijst mensen de hemel in!

De mensen die Jezus noemt, dat zijn zij die verlangen, die zoeken naar een betere wereld, het zijn de mensen die zich inzetten voor een wereld waar het goed toeven is voor iedereen. Jezus noemt hen zalig of gelukkig die er last van hebben, die het pijn in hun hart doet dat er zoveel mis is in de wereld. Het zijn de mensen die vanuit de onrust die dat geeft zoeken naar en werken aan een betere wereld. Het is een lijstje van groepen mensen die naar God verlangen, die God zoeken.

De zaligsprekingen willen deze mensen prijzen, ze gebruiken woorden om deze zoekenden de hemel in te heffen. Ze prijzen daarbij wat wij mensen niet kunnen plannen, maken, meten of berekenen. Ze prijzen waarmee wij mensen geen eigen doel, alleen voor onszelf kunnen bereiken, waarmee wij geen nut en geen profijt kunnen najagen. En daarom ook alles, waaraan wij mensen, vaak met de hulp van God, boven onszelf uit kunnen groeien.

En zo kunnen de zaligsprekingen ons helpen, wanneer wij rouwen, want ook de rouwenden, de treurende staan in dat lijstje. Dat mag je raar vinden, want rouw overkomt je toch, en dan nog onterecht, ook? Je rouwt toch niet om de wereld beter te maken of om God te zoeken? Dat klopt, toch kunnen deze zaligsprekingen je een extra dimensie van je rouw ontsluiten. Bijvoorbeeld dat God zich juist in pijn en rouw laat vinden, dat hij of zij jou juist op de duistere bodem van de diepste put wil opvangen. Zo kunnen wij ons door dat lof geborgen voelen bij God, hij verbindt zich daarmee met alle rouwenden. De zaligsprekingen kunnen zo springplanken worden, waarmee wij steeds grotere troost, steeds grotere liefde in kunnen springen. Ze kunnen tot teken worden dat God geen mens in de steek laat. Daarop te vertrouwen, is voldoende.

Wie deze lijst van zaligsprekingen door laat sudderen, herkent op deze manier de genade van God midden in het leven van mensen, overal waar in het kleine of grote barmhartigheid, vrede, genade en troost werkelijkheid worden. Dat is niet beperkt tot de eilanden van vroom, christelijk geloof. Nee, de zaligsprekingen onthullen kleine of grote lichten overal in de schaduwen van ziekte, eenzaamheid en gemis, van rouw en pijn. Zo bid ik dan ook dat zulke lichten steeds meer en steeds sterker zullen branden – ook en juist bij iedereen die moet rouwen. De zaligsprekingen manen ons, leed en pijn en ellende niet te vergeten, maar beloven ons ook dat uiteindelijk troost, barmhartigheid en liefde zullen triomferen, dat zij uiteindelijk sterker zijn dan alle rouw.

Amen.